

СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ НА ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОГНІТИВНІЙ ОСНОВІ

У цьому дослідженні зроблено спробу виділення семантичних типів предикатів на підставі типології когнітивних ситуацій і базових функціонально-семантичних категорій. У типології предикатів слід ураховувати диференційні змістові ознаки найвищого рангу — стан, дію і подію, що дозволяє виділити три семантичні класи предикатів: предикати динамічної ознаки, предикати стальної ознаки, предикати події.

Ключові слова: предикат, когнітивна ситуація, функціонально-семантична категорія.

Як відомо, на сьогодні в мовознавстві не існує загальновизнаної семантичної класифікації предикатів, яка б ґрунтувалася на послідовних класифікаційних засадах. Труднощі здійснення такої класифікації стосуються виокремлення диференційних змістових ознак як співвідношення фрагмента об'єктивної дійсності, поняття і звукової форми (традиційний, референційний підхід) чи як зв'язок з культурно-історичним буттям лінгвосоціуму, його енергетико-психологічним та соціальним існуванням¹.

У нашому дослідженні робиться спроба виділення семантичних типів предикатів на підставі типології когнітивних ситуацій і базових функціонально-семантичних категорій (далі ФСК), насамперед аспектуальності та часової локалізованості.

В українському, як і переважно в європейському мовознавстві, в основу класифікації семантичних предикатів кладуть диференційні ознаки стану і дії. Так, на думку І. Р. Вихованця, за своїми параметрами предикати слід поділяти на два найбільш узагальнених класи: предикати дії і предикати стану², А. П. Загнітко називає їх активними і стальними предикатами³. На предикати дії і предикати стану поділяє всі дієслівні предикати Ф. С. Бацевич⁴. П. Бінкерт первинним поділом предикатів вважає поділ за ознакою нестальності (або інгресивності) і стальності (або конгресивності)⁵.

У зарубіжній лінгвістиці недавно звернули увагу на те, що оскільки диференційні ознаки подієвих структур буття передають важливу семантичну інформацію, вони можуть бути підставою для опису семантико-синтаксичних власти-

¹ *Wierzbicka A. Semantics : Primes and universals.*— New York, 1996.— P. 4–8.

² *Вихованець І. Р. та ін. Семантико-синтаксична структура речення.*— К., 1983.— С. 34.

³ *Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови : Синтаксис.*— Донецьк, 2001.— С. 287–288.

⁴ *Бацевич Ф. С. Функционально-ономасиологическая типология русских предикатов // Русское языкознание.*— К., 1991.— Вып. 22.— С. 14–15.

⁵ *Binkert P. J. The Cognitive Foundations of Language : Semantic and Syntactic Categories in Universal Grammar.*— Troy, 1996.— P. 85.

востей дієслів⁶, а отже, застосовуватися в дослідженнях з типології семантичних предикатів⁷. Таким чином, типологія когнітивних ситуацій може стати підставою для класифікації предикатів.

На найбільш узагальненому рівні пізнання виступає категорія буття, і реальність вичерпується буттям речей, відношень і властивостей. Усі ситуації реальності характеризуються певними відношеннями між конкретними речами, передають реальні взаємозв'язки і взаємодії, а тому є когнітивними ситуаціями для суб'єкта пізнання. На нашу думку, слід виділяти дві категорії елементарних когнітивних ситуацій, що детермінуються реальним часом: 1) безподієві ситуації, або стани, 2) подієві ситуації, або події.

Безподієва ситуація для мовця — це відносний стан, що може реалізуватися у невласне стани або в гомогенній дії⁸. Подієві ситуації ґрунтуються на понятті «подія», що розуміється як перехід матеріальної системи з одного стану в інший⁹ унаслідок нестійкості хаосу¹⁰. Подієвим ситуаціям притаманна зміна міри попереднього стану, коли параметри ситуації змінюються так, що попередній стан знімається, заперечується, відбувається акт становлення.

Відома класифікація референційних ситуацій В. Г. Гака з виділенням буття, з визначенням предмета, його ознак, якостей, безсуб'єктного процесу, суб'єктно-безоб'єктного процесу, зосередженого в самому суб'єкті, суб'єктно-об'єктного процесу (локалізація суб'єкта, відношення суб'єкта до об'єкта, дія суб'єкта стосовно об'єкта)¹¹. Предикати динамічної ознаки в трактуванні В. Г. Гака можуть означати безсуб'єктний процес, суб'єктно-безоб'єктний процес, частково суб'єктно-об'єктний процес. Предикати статальної ознаки означають буття, якість і частково суб'єктно-безоб'єктний процес. Як бачимо, подієві ситуації в наведеній класифікації відсутні. Проте, на нашу думку, саме лінгвістична ситуація (конкретніше — категоріальна ситуація) визначає семантичні типи предикатів, а отже, тут наявний зв'язок між ФСК і семантичними типами предикатів.

У зарубіжному мовознавстві подієві, процесуальні і статальні ситуації виокремив А. Моурелатос, однак він вважав, що поряд із процесуальними подієві ситуації є різновидом акціональних ситуацій¹², що звужує розуміння події тільки до переходу дії у стан, тоді як у нашому трактуванні подією може бути і перехід стану в стан, стану в дію та дії в дію, що, зрештою, підтверджується і лінгвістичним матеріалом, пов'язаним із структурою ФСК аспектуальності¹³.

⁶ Pustejovsky J. The Syntax of Event Structure // *Cognition*, 1991.— P. 47–81; Симапов А. Л. Понятие «состояние» как философская категория.— Новосибирск, 1982.— <http://ww.filosofy.vuzlib.net/book>.

⁷ Vendler Z. *Linguistics in philosophy*.— Ithaca ; New York, 1967.— P. 97–121; Rosen S. *Th. Events and verb classification* // *Linguistics*.— 1996.— P. 191–223.

⁸ Бондар О. І. Когнітивні ситуації і функціонально-семантичні категорії у зв'язку з проблемою типології предикатів // *Наук. вісн. Чернів. ун-ту*.— Чернівці, 2001.— Вип. 321–322.— С. 194–199.

⁹ Онищенко В. Д. Про філософський статус понять стану і події : Автореф. дис. ... канд. філос. наук.— К., 1993.— С. 9–10.

¹⁰ Пригожин И., Стенгерс И. Стрела времени // *Вестн. Рос. гос. гуманитар. ун-та*.— М., 1996.— № 1.— С. 57–62.

¹¹ Гак В. Г. *Языковые преобразования*.— М., 1998.— 768 с.

¹² Mourelatos A. P. D. *Events, processes, and states* // *Syntax and semantics*.— New York, 1981.— Vol. 14.— P. 191–212.

¹³ Бондар О. І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові : Система засобів вираження.— О., 1996.— С. 91–94.

Оскільки і ФСК, і типи предикатів виділяють на категорійній (загальній) семантичній основі, вони повинні бути пов'язаними між собою. На прикладі ФСК аспектуальності і часової локалізованості неважко простежити зв'язок ФСК із семантичним типом предиката.

ФСК аспектуальності виділяють на підставі поняття способу, перебігу дії в часі, «внутрішнього часу» дії¹⁴. Між тим у сучасній славістиці все більшого поширення набуває розуміння аспектуальності як модифікатора властивостей предикатів¹⁵. Услід за Ю. С. Масловим Н. О. Слюсарева вважає, що єдиною справді універсальною ознакою виду можна вважати відмінність дії і стану¹⁶. У зв'язку з цим перетворення предикатів дії у предикати стану в широкому розумінні і є початковою, глибинною роллю ФСК аспектуальності. Такий структурно-предикатний напрям у трактуванні семантичної природи аспектуальності дозволяє розглядати так звані роди дієслівної дії як окремий випадок аспектуальності і виділити функції результативності, дистрибутивності, тотивності, акціональності, статальності, реляційності та ін.¹⁷ Кожна з аспектуальних функцій на власне семантичному підрівні передається або своїм набором семантичних типів предикатів, або перетворенням свого набору одних предикатів у інші: так, власне видова функція задається переведенням предикатів дії в інший тип предикатів, адже якщо дієслово *писати* вказує на дію, то *написати* означає перехід від дії до стану, що виник унаслідок попередньої дії. Предикати типу *написати*, *сфотографувати*, *зафарбувати* не можна розглядати як предикати стану, ототожнюючи їх із такими предикатами, як *сидіти*, *сумний*, *холодно*. Вони вказують на результат, що виник унаслідок виконаної дії, тоді як в останніх стан, що виявляється не за волею суб'єкта-діяча, безвідносний до дії. Саме такі предикати належать до класу подієвих предикатів, і їх слід назвати предикатами результату. У сучасній лінгвістиці предикати результату виділялися лише як один із різновидів предикатів стану¹⁸, тоді як їх слід віднести відповідно до трьох типів референційних ситуацій — до одного з трьох загальних класів предикатів.

Тісний взаємозв'язок аспектуальних функцій із семантичними типами предикатів дозволяє як поліпшити типологію предикатів, так і уточнити набір самих аспектуальних функцій. ФСК аспектуальності виявляється лінгвістичним аналогом взаємодії стану і події, процесу становлення як невід'ємного атрибута категорії буття і дозволяє виділити окремий клас предикатів — семантичні предикати події, що виявляються, по суті, необхідним зв'язком між динамічною та статальною ознаками, відображенням моменту зміни, руху, розвитку.

¹⁴ Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении.— М., 1956.— С. 105; *Guillaum G. Temps et Verbe // Theorie de grammaire française.*— Ленинград, 1972.— Р. 126–140.

¹⁵ Маслов Ю. С. К основаниям сопоставительной аспектологии // Вопросы сопоставительной аспектологии.— Ленинград, 1978.— Вып. 1.— С. 4–44; Слюсарева Н. А. Проблемы функциональной морфологии современного английского языка.— М., 1986.— С. 131; Касевич В. Б. Семантика. Синтаксис. Морфология.— М., 1988.— С. 198; Булыгина Т. В. К построению типологии предикатов в русском языке // Семантические типы предикатов.— М., 1982.— С. 63; Акимова Т. Г. Значение совершенного вида в отрицательных предложениях в русском языке // Вопр. языкознания.— 1993.— № 1.— С. 75–86.

¹⁶ Слюсарева Н. А. Знач. праця.

¹⁷ Бондар О. І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові : Система засобів вираження.— О., 1996.— С. 97.

¹⁸ Селиверстова О. Н. Второй вариант классификационной сетки и описание некоторых предикативных типов русского языка // Семантические типы предикатов.— М., 1982.— С. 90; Вихованець І. Р. та ін. Знач. праця.— С. 35.

Отже, при типологізації предикатів слід ураховувати диференційні змістові ознаки найвищого рангу — стан, дію і подію, що дозволяє виділити три семантичні класи предикатів: 1) відповідно до акціональної референційної ситуації — предикати динамічної ознаки (не дії, бо цей термін традиційно пов'язують із наявністю активного діяча, протиставляючи його неактивному або безсуб'єктному процесу), 2) відповідно до референційної ситуації, пов'язаної з невластним станом, — предикати статальної ознаки і 3) відповідно до подієвої ситуації — предикати події.

Крім названих, існує також інша диференційна змістова ознака вищого рангу, пов'язана з іншим базовим ФСК — часовою локалізованістю, що відображає зовнішні зв'язки дії і стану з іншими діями, станами і подіями. Онтологічно всі факти (дії, стани, події) можна поділити на локалізовані (які розташовуються на часовій осі) і нелокалізовані в часі (які існують трансцендентно, мають позачасовий характер). Усі зазначені поняття (дія, стан, подія) по-різному співвідносяться з часовою віссю на когнітивному рівні. Подія завжди пов'язана з певним моментом на часовій осі, отже, завжди локалізована в часі, тоді як дія, стан можуть мати (часова локалізованість) або не мати (часова нелокалізованість) прив'язування до часової осі у зв'язку з різними ступенями узагальнення, абстрагування.

Характер відношення дій і станів до часу виявляється однією з найзагальніших семантичних ознак предикатів різних типів. Відповідно до ознаки локалізованості / нелокалізованості всі предикати можна поділити на дві великі групи: предикати з локалізованими в часі діями (станами) і предикати з нелокалізованими діями (станами). Як уже зазначалося, предикати події завжди локалізовані в часі. При цьому слід мати на увазі, що дієслівні форми доконаного виду не завжди виступають у ролі предикатів події, бо не завжди виражають аспектуальну функцію результативності. У зв'язку з цим розрізняють «статальний пасив» і «ментальний пасив»¹⁹, пор.: *Крамницю було відчинено рівно о восьмій годині* (предикат події) і *Вікно в кімнаті було відчинене постійно* (предикат стану).

Предикати ж дії і стану можуть бути як часово локалізованими, так і часово нелокалізованими. Предикати часово локалізованої динамічної ознаки вказують на те, що дія, процес є конкретними і відбуваються в одній із трьох часових сфер, напр.: *Дівчинка читає книжку* (в даний момент), *Дівчинка читала книжку* (в певний момент у минулому), *Дівчинка читатиме книжку* (в певний момент у майбутньому); *Світає, Світало, Буде світати*. Предикати часово нелокалізованої динамічної ознаки вказують на клас дій, процесів, тобто на дії, процеси, абстраговані від їх конкретного часового перебігу. В такому разі реальні неодноразово повторювані дії, процеси узагальнюються в клас дій, процесів, напр.: *Дівчинка читає книжки; Тут світає рано*.

Складніше з предикатами статальної ознаки. Одні з них можуть бути як часово локалізованими, так і часово нелокалізованими, напр.: *Надворі холодно* (в даний момент), *У цій кімнаті холодно* (= *Ця кімната холодна*), *Дівчинка хворіє* (в даний момент, і тому не може піти до школи), *Дівчинка хворіє* (часто, є слабка здоров'ям, і тому її не взяли до секції фігурного катання), *Мати стоїть біля воріт* (у даний момент, і тому вона тебе бачить), *Ввечері мати стоїть біля воріт*

¹⁹ Булыгина Т. В. К построению типологии предикатов в русском языке // Семантические типы предикатов.— М., 1982.— С. 13.

(взагалі, час від часу). Інші предикати стальної ознаки не можуть локалізуватися в часі, напр.: *Лавка дерев'яна, Троянди червоні, Ганні подобається Ладимир, Син вищий від батька*. Цим самим за своєю семантикою вони збігаються з часово нелокалізованими предикатами на зразок *У цій кімнаті холодно, Дівчинка хворіє* (=слабка здоров'ям), оскільки і ті й інші вказують на постійну ознаку.

Таким чином, відповідно до типів когнітивних ситуацій і у зв'язку з базовими ФСК аспектуальності та часової локалізованості на рівні ознак найвищого рангу узагальнення — тип референційної ситуації і часова локалізованість / нелокалізованість — нараховуємо п'ять можливих найзагальніших груп предикатів: предикати часово локалізованої динамічної ознаки, предикати часово нелокалізованої динамічної ознаки, предикати часово локалізованої стальної ознаки, предикати часово нелокалізованої стальної ознаки і предикати події.

На підставі домінантних семантичних ознак нижчого (другого) рангу за допомогою комбінаторного методу можна одержати набори диференційних ознак, властивих тому чи іншому семантичному типові предиката. До релевантних входить хронотипна і актантна група ознак. До хронотипної групи належить ознака структурного вияву в часі, представлена опозицією гомогенність / негомогенність, що пов'язана з квантифікованістю / неквантифікованістю статичної ознаки в часі, та ознака стабільності вияву в часі, представлена опозицією постійність / тимчасовість. До актантної групи ознак належить ознака, пов'язана з характеристиками суб'єкта, представлена опозицією активність / пасивність суб'єкта, та ознака, пов'язана з наявністю / відсутністю об'єкта. Використовуючи диференційні ознаки гомогенність / негомогенність, постійність / тимчасовість, активність / пасивність суб'єкта, наявність / відсутність об'єкта, можна розрізнити предикати дії, процесу, стану і якості. Для дії характерна негомогенність, оскільки дія — це чергування різних станів, тимчасовість, непостійність, оскільки вона існує лише у відносно невеликому часовому інтервалі, активність суб'єкта, який породжує дію, наявність об'єкта, тому що дія повинна бути спрямована на якийсь об'єкт: *Сестра пере сукню, Хлопчик п'є ситро, Генерал командує парадом*. Предикат часово нелокалізованої дії вказує на таку дію, яка виконується час від часу, зазвичай і в даний момент може бути неактуальною: *Ольга ходить до фітнесклубу, До табору відпочинку дітей возять автобусом, Дідусь палить цигарки*.

Предикати процесу збігаються з предикатами дії за двома ознаками: гомогенністю і тимчасовістю, але відмінні за ознаками пасивності, нецілеспрямованості суб'єкта та відсутністю об'єкта. Це стосується як часово локалізованих (*Яблуні цвітуть, Трава жовтіє*), так і часово нелокалізованих предикатів процесу (*Бабуся втомлювалася*).

Кількісно найбільшою є група предикатів стальної ознаки, серед яких можна виділити предикати стану, якості, локативності, модусу, потенційності, тотожності, кількості і ставлення (зв'язку). Своєрідність предикатів стану в порівнянні з предикатами якості полягає, як відомо, в тому, що перші вказують на непостійну, тимчасову ознаку суб'єкта, тоді як другі є постійною, іманентною властивістю, відносно незалежною від плину часу, пор., наприклад: *Дівчина весела і Стіл дерев'яний*.

Ми поділяємо достатньо широкий погляд на розуміння стану, зараховуючи до предикатів стану не лише поняття із семантичним складником «щось відчувати» (про істоти), а й поняття на позначення будь-яких ознак з властивим їм гомо-

генним, постійним виявом у певному часовому відтинку, вилучаючи лише дієслова, які вказують на дію або процес, зумовлені певним станом. Це дає змогу виділити такі різновиди предикатів стану: а) предикати просторового стану (*Річка близько, Дріт висить, У залі людно*), б) предикати фізичного стану як предмета (*Лампочка світиться, Йому боляче*), так і довкілля в цілому (*Тут воєно, У залі тиша, Сьогодні мороз*), в) предикати фізіологічного і психічного стану з розмежуванням підтипів фізіологічного (*спати, хворіти, дрижати*) та психологічного (*нервувати, сумно*); г) предикати соціального стану (*Андрій — інженер, Світлана — школярка*). Звичайно, ті самі слова залежно від контексту можуть виступати в ролі різних предикатів.

Усі предикати якості можна поділити на предикати якісно-характеризаційні (характеризаційної якості): *Стіл дерев'яний* і якісно-класифікаційні (класифікаційної якості): *Сірка — неметал, Земля — планета*. Предикати локативності позначають відношення, пов'язані з місцем перебування суб'єкта: *Діти були в хаті, Автомобіль — біля річки*.

Дієслова типу *кохати, подобатися, шанувати* часто зараховують до предикатів стану. Наприклад, І. Р. Вихованець відносить їх хоч і до периферії, але до предикатів стану, водночас вказуючи на особливість такого стану — спрямування його на певні об'єкти²⁰. Нам видається доцільнішим розрізнити їх із предикатами стану, однією з актантних ознак яких є відсутність об'єкта, і виділяти в окремий клас предикатів — ставлення, або зв'язку, що відрізняються від предикатів стану тільки цією вказаною вище ознакою²¹.

Окремих зауважень потребує розрізнення стану та модальності. І. Р. Вихованець слушно зазначає, що дієслова *знати, вірити, думати* і т.ін. передають специфічні стани, спроектовані на інші ситуації²². На перший погляд, такі предикати мають ті самі диференційні ознаки, що й предикати стану. А проте зі станом вони збігаються лише за двома ознаками: гомогенністю і пасивністю суб'єкта. Щодо відсутності об'єкта, то наявність спроектованості таких станів на іншу ситуацію, яка виражається або підрядним з'ясувальним реченням (*Мені відомо, що він купив човна*), або його згорнутою структурою з імпліцитним предикатом (*Мені відомо про покупку; Мені відомо про човна*) дозволяє трактувати вищенаведені предикати як особливий клас, у яких позицію об'єкта займають згорнуті або розгорнуті речення. За Ш. Баллі, такі предикати виражають модусну частину речення²³, а тому їх доцільно назвати модусними.

Семантична класифікація предикатів кількості сучасної української мови може ґрунтуватися на різних значенневих протиставленнях: динамічність — статичність, означеність — неозначеність, велика кількість — мала кількість, проте найголовнішою є диференційна ознака означеності / неозначеності, тому що вона пронизує всю систему предикатів кількості, незалежно від їхнього лексичного наповнення, тоді як інші чинники є додатковими і в більшості предикатів кількості виявляються опосередковано²⁴.

²⁰ Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. — К., 1992. — С. 101.

²¹ Бондар О. І. До виділення категорії становості в сучасній українській мові // Зап. з укр. мовознавства. — О., 2009. — Вип. 18. — С. 8.

²² Вихованець І. Р. Знач. праця.

²³ Баллі Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. — М., 1955. — С. 35–48.

²⁴ Ківишук Н. Семантична диференціація предикатів кількості // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. — Херсон, 2008. — Вип. 6. — С. 44.

Предикати кількості поділяються на два класи: 1) предикати означеної кількості, які виражають конкретизовану множину, тобто певну, точно визначену кількість одиниць: *Козаків було сім; У мене двоє синів; Їх було аж дев'ятеро*; 2) предикати неозначеної кількості, що називають точно не встановлену сукупність. Оскільки ступінь неточності у процесі квантифікації може бути різним, розряд предикатів неозначеної кількості потребує подальшого членування: а) предикати приблизної кількості, що окреслюють близьке до точного визначення предметів: *Таких людей знайдеться з десяток, Акторів було сім чи вісім; Було їх майже дві тисячі*; б) предикати кількості — відношення, що визначають кількість предметів (істот) через порівняння її з кількістю інших предметів (істот) або цих самих, але в іншому місці чи в інший час (двовалентні): *У класі більше хлопчиків, ніж дівчаток, Взимку аварій більше, ніж влітку*; в) предикати власне неозначеної кількості, що вказують на недиференційовану, точно не визначену множинність (*багато, небагато, мало, чимало, кілька* і т. д.)²⁵: *Незадоволених було багато, Рибальських човнів у затоці чимало, Пропозицій надійшло кільканадцять*.

Традиційно серед предикатів статальної ознаки виділяють предикати потенційності, що вказують на внутрішню можливість виконання дії суб'єктом: *Дитина вже ходить (Дитина вже може ходити), Він підніме 100 кг, Ти повинен виконати завдання*, та предикати тотожності, що означають відношення речі до самої себе, відображеної в іншій семантемі: *Два плюс два дорівнює чотири, Вона — Марія, Струм — це упорядкований рух електронів*.

Подієві предикати не завжди легко відмежувати від предикатів дії. Так, у реченні *Дідусь відчиняє двері*, безумовно, наявний предикат дії. Складніше з випадками *Дідусь відчинив двері*. Наведене речення може співвідноситися з різними ситуаціями. (1) Тут може бути виражена дія, виконана в минулому без вказівки на наявний стан, тобто йдеться про аористичний минулий: *Дідусь відчинив двері* (і зайшов до кімнати). (2) Тут може бути виражений стан, що виник унаслідок виконаної дії, тобто йдеться про перфектний минулий: *Дідусь відчинив двері* (тому вони зараз відчинені і в кімнаті протяг). Таким чином, предикати події пов'язані з перфектністю і виражають стан, що настав унаслідок виконання дії, а предикати минулої дії є аористичними.

Такі подієві предикати можна назвати предикатами результативності, і залежно від того, яка додаткова семантика на них нашаровується, виділяти серед них предикати власне результативності (*Медсестра забинтувала хворому рану*), дистрибутивності (*Листоноша розніс пошту*), тотивності (*Дерево прогнило*), адитивності (*Слюсар підкрутив гайку*), репродуктивності (*Корпус уже відбудували*), сатуративності (*Сьогодні я добре находився*), контрактовості (*Експерт дешифрував повідомлення*) та ін. Наголошуємо, що ті самі дієслова можуть передавати як предикати дії, так і предикати результативності, що визначається комунікативним контекстом.

Інша група предикатів події пов'язана з початком або завершенням дії чи процесу, а тому може бути названа предикатами фазовості. Серед них слід розрізняти інхотативні предикати (*Дитина заплескала в долоні*) і фінітивні предикати (*Анатолій ледве доплив до берега*).

Звичайно, запропоновану семантичну класифікацію предикатів (див. табл.) не можна вважати остаточною, однак нам видається продуктивною спроба здій-

²⁵ Там же.— С. 45.

снити її саме на підставі типології когнітивних ситуацій і базових функціонально-семантичних категорій аспектуальності та часової локалізованості.

Семантична класифікація предикатів на функціонально-когнітивній основі			
ФСК часової локалізованості	Предикати		
	динамічної ознаки	статальної ознаки	події (еволюційної ознаки)
часово локалізовані	дії	стану: просторового, фізичного, фізіологічного, психологічного, соціального	результативності: власне результативні, дистрибутивні, тотивні, адитивні, репродуктивні, сатуративні та ін.
часово нелокалізовані	—	—	—
часово локалізовані	процесу	локативності	фазовості: інхоативності, фінитивні
часово нелокалізовані			—
часово локалізовані	—	модусу	—
	—	якості: якісно-характеризаційні якісно-класифікаційні	—
	—	потенційності	—
	—	тотожності	—
часово локалізовані	—	кількості: означеної, неозначеної (приблизної кількості, кількості відношення, власне неозначеної кількості)	—
часово нелокалізовані	—	ставлення (зв'язку)	—

(Одеса)

O. I. BONDAR

THE SEMANTIC CLASSIFICATION OF PREDICATES WITH A FUNCTIONAL-COGNITIVE BASIS

In this research the attempt of semantic types of predicates classification on the basis of cognitive situation typology and functional-semantic categories has been done. For the predicates typology the differential semantic features of the greatest grade such as state, action and event have to be taken. That allows to select three semantic classes of predicates: predicates of dynamic sign, predicates of statal sign, predicates of event.

Keywords: predicate, cognitive situation, functional-semantic category.